

ВІДГУК

офіційного опонента доктора педагогічних наук, професора
Потапчук Тетяни Володимирівни
на дисертацію Кобзаренко Людмили Анатоліївни «Виховання
морально-ціннісних орієнтацій студентів педагогічних коледжів засобами
етнопедагогіки», подану на здобуття наукового ступеня кандидата
педагогічних наук за спеціальністю 13.00.07 – теорія і методика виховання

Стрімкі зміни у житті українського суспільства, боротьба за суверенітет і незалежність України значною мірою позначаються на характері морально-ціннісних орієнтацій сучасної молоді, зверненні до здобутків і вершинних цінностей українського народу, надбань української етнопедагогіки.

У сьогоденних умовах переосмислення потребує потенціал етнопедагогіки у трансляції культурного досвіду, залученні особистості до системи моральних цінностей.

Досвід виховання морально-ціннісних орієнтацій у молоді складався упродовж усієї історії існування українського народу, що знайшло своє відображення у духовному багатстві, народній етиці і моралі, цінностях, нормах етикету.

Ретроспективний аналіз наукових праць свідчить про значну увагу до виховання морально-ціннісних орієнтацій молоді у всі часи існування українського народу.

На рівні вихованості морально-ціннісних орієнтацій студентської молоді негативно позначаються песимістичне ставлення до життя, залежність від масової культури, соціальна пасивність, вплив релігійної ідеології, відсутність соціально-культурної ідентифікації, ідеалів, брак етнокультурних знань та етнокультурна маргінальність.

Отже, дослідження генези виховання морально-ціннісних орієнтацій у студентів засобами етнопедагогіки у філософії, психології і педагогіці засвідчує інтерес до зазначеної проблеми у науці, різноманіття наукових підходів і досліджень. Незважаючи на значну базу досліджень, залишаються недостатньо розробленими теоретичні та прикладні аспекти виховання морально-ціннісних

орієнтацій студентів педагогічних коледжів засобами етнопедагогіки, уточнення самої дефініції та її складових, необхідність визначення педагогічних умов виховання морально-ціннісних орієнтацій у студентів педагогічних коледжів засобами етнопедагогіки.

Тому вкрай важливим є спрямування зусиль навчальних закладів не лише на озброєння студентів професійними знаннями і навичками, а й на розвиток їхнього духовного світу, виховання морально-ціннісних орієнтацій. І саме тому особливої актуальності набувають сьогодні проблеми виховання морально-ціннісних орієнтацій у студентів педагогічних коледжів засобами етнопедагогіки.

Кобзаренко Людмила Анатоліївна неухильно дотримувалася вимог до викладу і оформлення дисертації, що дало змогу побудувати логічну структуру дослідження, висвітлити як теоретичні, так і практичні аспекти заявленої проблеми. А оброблена джерельна база дослідження, яка охоплює 247 найменувань, свідчить про ґрунтовний аналіз означеної проблематики.

У вступі обґрунтовано актуальність і ступінь дослідженості проблеми; чітко визначений науковий апарат (мета, завдання, об'єкт, предмет, методи дослідження), представлена наукова новизна, практичне значення одержаних результатів дослідження.

У першому розділі „**Теоретичні основи виховання морально-ціннісних орієнтацій студентської молоді засобами етнопедагогіки**” – узагальнено ідеї виховання морально-ціннісних орієнтацій у педагогічній думці; а також структурні компоненти досліджуваного явища; розкрито стан розробленості проблеми виховання морально-ціннісних орієнтацій студентів педагогічних коледжів у сучасній науці та основних наукових підходів (особистісно орієнтованого, культурологічного, компетентнісного).

Процес виховання морально-ціннісних орієнтацій студентів педагогічного коледжу Кобзаренко Л. А. розглядає як складне і багатогранне педагогічне явище. Відповідно до мети й завдань експериментального дослідження у першому розділі автором здійснено аналіз філософської, психологічної та педагогічної літератури з досліджуваної проблеми. На цій

основі дисертантка уточнила сутність поняття „морально-ціннісні орієнтації студентів педагогічного коледжу”, як цілісне особистісне інтегративне утворення на основі прийняття суб’єктом виховного процесу моральних цінностей українського народу, таких як: повага до людей, милосердя, вдячність, любов до Батьківщини, гідність, що задають спрямування та визначають характер його моральної діяльності й виявляються у ставленні до себе, оточуючих та Батьківщини. А також конкретизувала сутність виховання у студентів педагогічного коледжу морально-ціннісних орієнтацій як спеціально організований виховний процес, що визначає ставлення до студента як суб’єкта освоєння моральних цінностей, спрямований на поєднання його знань про такі моральні цінності українського народу, як повага до людей, милосердя, вдячність, любов до Батьківщини, гідність та орієнтації на них через прагнення самовиховання і керування ними у власному житті.

Позитивним є те, що авторка відповідно до результатів аналізу психолого-педагогічних праць розробила структуру морально-ціннісних орієнтацій студентів. Виділила у структурі морально-ціннісних орієнтацій компоненти: когнітивний, емоційно-ціннісний та поведінковий. Охарактеризувала сутність базових для її дослідження моральних цінностей, – повага до людей, гідність, милосердя, вдячність, любов до Батьківщини, які визначають пріоритетні морально-ціннісні орієнтації українського народу.

У другому розділі „Виявлення морально-ціннісних орієнтацій студентів педагогічного коледжу засобами етнопедагогіки” – визначено критерії та показники вихованості морально-ціннісних орієнтацій, схарактеризовано рівні і вивчено стан вихованості морально-ціннісних орієнтацій студентів педагогічного коледжу. Дисертанткою визначено виховання у студентів педагогічного коледжу морально-ціннісних орієнтацій засобами етнопедагогіки як спеціально організований виховний процес, який визначає ставлення до студента як суб’єкта виховання, спрямований на поєднання знань про такі моральні цінності українського народу, як гідність, повага до людей, милосердя, вдячність, любов до Батьківщини та орієнтації на них через прагнення до їх виховання та керування ними у власному житті.

У результаті зіставлення і порівняння реальних показників поведінки студентів педагогічного коледжу з визначеними критеріями Кобзаренко Л. А. було виділено чотири групи студентів з високим, достатнім, середнім і низьким рівнем вихованості морально-ціннісних орієнтацій. Також автором були визначені складові педагогічної готовності викладачів та кураторів академгруп (когнітивний, мотиваційно-ціннісний, поведінковий) до виховання морально-ціннісних орієнтацій, досліджено специфіку виховання студентів у педагогічному коледжі.

На основі визначених критеріїв і показників виявлено і схарактеризовано рівні вихованості морально-ціннісних орієнтацій студентів педагогічного коледжу: високий, достатній, середній, низький.

У третьому розділі – „Педагогічні умови виховання морально-ціннісних орієнтацій студентів педагогічного коледжу засобами етнопедагогіки” обґрунтовано та експериментально перевірено окреслені педагогічні умови, простежено динаміку вихованості морально-ціннісних орієнтацій студентів експериментальної і контрольної груп як результату формувального етапу експерименту.

Реалізація першої педагогічної умови – створення етновиховного середовища – забезпечувалась його подвійною зустрічною спрямованістю, коли виховне середовище впливає на особистість студента та студент впливає на виховне середовище педагогічного коледжу і змінює його.

Заслуговує на увагу те, що використання етновиховного потенціалу навчальних курсів (друга педагогічна умова) відбувалося під час теоретичних, практичних, семінарських, індивідуальних музичних занять з дисциплін „Педагогіка”, „Теорія виховання”, „Українська народна музична творчість”, „Українська музична література”, „Організація позакласних виховних заходів в загальноосвітній школі”, „Українська мова”, „Народознавство та фольклор України”, „Історія української музики”, „Методика музичного виховання”, „Хоровий клас”, „Хорове диригування”, „Спеціальний інструмент”, „Постановка голосу”, „Художня культура” та педагогічної практики етнографічно-фольклористичного напрямку.

Організація виховної позааудиторної роботи, спрямованої на виховання морально-ціннісних орієнтацій студентів засобами етнопедагогіки (третья педагогічна умова) дисертанткою здійснювалася на основі масових, групових, мікрогрупових та індивідуальних форм роботи. Як зазначає Кобзаренко Л.А., виховні години довели свою ефективність – це години запитань і відповідей, етичні бесіди, дискусії („мозковий штурм”, лімітовані, конференційні, „круглі столи”), ситуації успіху, КТС, клубна („Сонях” „Майстриня”), гурткова („Красзнавець”, „Берегиня”, „Мережка”, „Подольночка”) та самовиховна діяльність та ін., в ході яких студенти, як суб’єкти виховання, долучались до морально-ціннісних орієнтацій на гідність, повагу, милосердя, вдячність, любов до Батьківщини, що визначало їхнє ставлення до себе, до людей, до суспільства.

Практичне значення одержаних результатів полягає у розробці спецкурсів „Основи етнології” і „Основи фольклористики”, методичних рекомендацій „Теоретичні основи формування у студентів педагогічних коледжів гуманістичних цінностей засобами фольклору”, „Методичні засади виховання морально-ціннісних орієнтацій студентів педагогічних коледжів засобами етнопедагогіки”; навчально-методичного посібника „Скарбниця мудрості душі народу Подільського краю”; методики виховання морально-ціннісних орієнтацій засобами етнопедагогіки.

Логіка наукового пошуку, широка експериментальна база, використання сучасних методів проведення наукового дослідження засвідчують про правильність методологічного підходу автора, завдяки чому вдалося реалізувати визначені завдання і досягнути мети, що й обумовило достовірні результати та послідовність дослідницького процесу, проведеного дисертанткою.

У висновках знайшли відображення основні результати, отримані автором у дисертаційному дослідженні.

Результати дисертаційної роботи повністю викладені у авторських статтях, опублікованих у наукових фахових виданнях України, у виступах на науково-практичних конференціях.

Дисертаційна робота виконана у науковому стилі. Тексту рукопису притаманна цілісність та логічна послідовність. Термінологія дисертаційної роботи є загальноновизнаною. Оформлення як дисертаційної роботи, так і автореферату відповідає вимогам, при цьому автореферат стисло передає зміст дисертації і не містить наукових висновків, які відсутні в дисертації.

Робота свідчить про високий рівень теоретичної та методичної підготовки дисертантки. Взагалі позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження, слід зазначити на деякі зауваження:

1. Більш ґрунтовного уточнення потребує друга та третя суперечність, яку сформульовано досить загально, без урахування специфіки виховання морально-ціннісних орієнтацій студентів педагогічних коледжів засобами етнопедагогіки.

2. Доцільно було б не відступати від основного поняття „морально-ціннісних орієнтацій” при роз’ясненні базових понять, критеріїв вихованості морально-ціннісних орієнтацій і не пояснювати їх окремо через моральні цінності, а розглядати морально-ціннісні орієнтації як цілісне особистісне інтегративне утворення.

3. У вступі дисертації Кобзаренко Л.А. вказує наукові підходи: особистісно орієнтований, культурологічний, компетентнісний, середовищний, однак у тексті дисертації розкривається і діяльнісний підхід, який потрібно було би зазначити у теоретико-методологічній основі дослідження

4. У параграфі 3.1. дисертантка зазначає, що формувальний етап експерименту проводився на базі Вінницького обласного комунального гуманітарно-педагогічного коледжу, педагогічного коледжу Чернівецького національного університету імені Ю. Федьковича, НВК-загальноосвітньої школи I-II ступенів-ліцею № 7 Вінницької міської ради м. Вінниця, про що не заявлено у завданнях та педагогічних умовах дослідження.

5. На нашу думку, робота тільки б виграла, якби дисертантка представила порівняльний аналіз виховання морально-ціннісних орієнтацій засобами етнопедагогіки в учнів ЗОШ, студентів педагогічних коледжів та студентів ВНЗ.

Водночас зазначені зауваження та побажання не применшують загального позитивного враження і наукового значення дисертаційного дослідження Кобзаренко Л. А. для теорії і практики виховання у системі сучасної педагогічної освіти.

Актуальність, наукова обґрунтованість, новизна, отримані результати дають підстави вважати, що дисертація „Виховання морально-ціннісних орієнтацій студентів педагогічних коледжів засобами етнопедагогіки” повністю відповідає вимогам п. 13, 14, 15 „Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника” до дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.07 – теорія і методика виховання, а її автор Кобзаренко Людмила Анатоліївна заслуговує на присвоєння ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.07 – теорія і методика виховання.

Офіційний опонент
Доктор педагогічних наук,
професор кафедри
пісенно-хорової практики та
постановки голосу
Рівненського державного
гуманітарного університету

Т. В. Потапчук

РДГУ
Підпис Потапчук Т.В. засвідчую
Начальник загального відділу
О.В. Мого
* 20 __ р.